

Jan Šmarda:

Zajímavé mechové společenstvo ve Vysokých Tatrách.

V září 1952 navštívil jsem s posluchači Přírodovědecké fakulty MU v Brně Velickou dolinu a Květnici ve Vysokých Tatrách. Při cestě nad Slezským domem — při vodopádech — jsou zajímavé podklopené stěny se stále kapající vodou. Skály skýtají bezpečný úkryt turistům před deštěm a jsou často jimi navštěvovány. Místy jsou inkrustovány slabou vrstvou vápence, který se tu a tam hromadí i ve skalních trhlinách. Rozmanitost expozice a chemismu podkladu a různý stupeň vlhkosti a zastínění vyvolávají zde, na malém prostoru, rozmanité podmínky edafické a mikroklimatické, které se projevují přítomností různě ekologicky náročných mechových druhů.

Na horní straně převislých skal tvoří na jednom místě porost *Grimmia apiculata* H o r n s c h., bohatě plodná. Je to třetí lokalita tohoto vzácného druhu ve Vysokých Tatrách. Dosud jej sbíral C h a l u b i n s k í (1886) „pod Želaznými Wrotami od polednia“ a K. D o m i n a Lomnickém štítě (ca 2000 m) nad Skalnatým plesem. D o m i n ů v nález správně identifikoval R. V a n ě k.

Ve skalních trhlinách, na přední straně slunci vystavených převislých stěn, sbírali jsme s Dr A n t. V ě z d o u chlupaté *Grimmie*. Na první pohled jsme usoudili, že se jedná o více druhů. Mikroskopická analýza byla překvapující. Zjištěny byly bezpečně tři druhy: vápnomilná *Grimmia anodon* B r. e u r., silicikolní *Grimmia flaccida* L i n d b. a nitrofilní *Grimmia pulvinata* S m. V bezprostřední blízkosti tři druhy tak různých ekologických nároků! Vápnité inkrustace a hromadění zásaditých substancí ve skalní štěrbině vysvětlují přítomnost *Grimmia anodon* B r. e u r. Humus v trhlíně, který nebyl takto obohacován, vykazuje kyselou reakci a tím si vysvětlujeme přítomnost silicikolního druhu *Grimmia flaccida* L i n d b. Prach, silně nitrifikovaný častou přítomností ukrývajících se zvířat i turistů před nepohodou, usazuje se ve skalních puklinách. Na takto nitrifikovaném substrátě uchytily se nitrofilní druhy mechové: *Grimmia pulvinata* S m. a *Erythrophyllum rubellum* L o e s k e. Je to prvý nález vysloveně nížinných druhů ve vysoké poloze, při ca 1650 m, ve Vysokých Tatrách. Přítomnost těchto druhů souvisí s přítomností člověka a zvířat, podobně jako u chat nacházíme běžné ruderaly: *Capsella bursa pastoris*, *Poa annua*, *Matricaria inodora* a pod.

Na žulových stěnách byl zde hojný další druh rodu *Grimmia*, a to *Grimmia alpestris* N e e s. var. *sessitana* H a g e n a s ním přimíšené *Grimmia caespiticia* (B r i d.) J u r. a *Andreaea petrophila* E h r h. Na oplachovaných skalách je hojný *Rhacomitrium aciculare* (L.) B r i d. a *Andreaea frigida* H ü b n e r, *Blindia acuta* B r. e u r. a v místech s vápenitými inkrustacemi *Lescuraea atrovirens* M ö n k. var. *tenella* L i m p r. Na podklopených skalách tvoří větší polštáře *Amphidium Mougeotii* S c h p r. spolu s *Anoetangium compactum* S c h w a e g r. var. *brevifolium* J u r., *Gymnostomum rupestre* S c h l e i c h,

Mnium orthorrhynchum Br. i d., *Orthothecium intricatum* Br. eur. a *Hymenostylium curvirostre* L d b g. S nimi je přimíšeno *Plagiobryum demissum* L d b g. Na zemi, při stěně podklopených skal, je hojné *Mnium punctatum* H e d w. Dr A. V ě z d a objevil zde velký polštář vzácného koprofilního mechu *Tayloria serrata* B r. e u r.

Podrobné studium mechových společenstev ve Vysokých Tatrách přinese jistě další překvapení. Podrobný, systematický průzkum je velmi žádoucí.

Vít Bojňanský:

Pokusy s rakovinou zemiakov *Synchytrium endobioticum* (Schilb.) Perc. v subarídnej oblasti.

(Predbežná zpráva.)

Rakovina zemiakov (*Synchytrium endobioticum* S c h i l b.) P e r c. je veľmi ožehavou chorobou. Nie je u nás dávno. Na Slovensku od roku 1941. Počet zamorených obcí sa od tejto doby značne zväčšil. Jej výskyty sú viazané na humidnejšie horské a podhorské kraje. V suchých a suchších oblastiach Slovenska sa zatiaľ rakovina nevyskytla. Po vojne (1945—47) došlo na Slovensku k silnému sťahovaní obyvateľstva z územia rakovinou zamoreného (najmä z Kysúc) na južné Slovensko. Napriek zákazu a kontrole premiestnilo sa azda niekoľko vagonov priamo rakovinových zemiakov na juh a predsa dodnes nikto nehlási odtiaľ nález rakoviny. V súvisi s týmto je veľmi zaujímavý prvý výskyt rakoviny u nás v Horňanoch (v obci ktorá leží medzi Trenčínom a Bánovcami nad Bebravou v roku 1888, z ktorého výskytu bol urobený popis rakoviny prof. S c h i l b e r s k ý m) a jej dosiaľ neobjasnený rýchly zánik.

Tieto fakty a prednesené referáty na medzinárodnej fytopatologickej konferencii v Prahe na začiatku roku 1951, najmä zástupcov Maďarska a SSSR, ma nepriamo utvrdily v myšlienke, že južné Slovensko a vôbec suchšie teplejšie kraje sa nemusia rakoviny obávať. Rakovina sa tam nevyskytne, lebo nemá vhodné prostredie. Chýba jej tam vlhko, na ktoré si veľká väčšina húb a rakovina zvlášť nárokuje. Otázka biologie pôvodcu v tomto smere je veľmi málo prebádaná a je z hľadiska hospodárskeho, najmä preventívnych opatrení veľmi dôležitá. Preto som sa rozhodol založiť na južnom Slovensku (v prirodzených poľných podmienkach) pokusy, ktoré by presvedčivo hovorily o možnosti a nemožnosti výskytu rakoviny v arídnejších oblastiach, resp. o jej vitalite a trvanlivosti sporangii.

Doterajšie dvojročné výsledky sú veľmi zaujímavé. Rok 1951 mal vo vegetácii neobyčajne veľké množstvo srážok, a to veľmi rovnomerne rozdelených. Došlo k dosť silnému výskytu rakoviny, najmä u Woltmanu. Hasia mala slabší výskyt rakoviny, no niekoľko zemiakov zavalilo a nahladko vyhojilo rakovinné nádory. Tento regeneračný proces (potlačenie rakoviny) dokázala Hasia na ľahkej pôde v roku s veľkým množstvom srážok.

Rok 1952 bol suchší. Výskyt rakoviny silne poklesol. Tak na prvom pokusnom mieste (piesčitá pôda) u štyroch trsov Woltmanu všetkých 44 hlúz